

цевий', 'Валенсія'), помірне ('Краснодарець 13'). На черешку і на листі слабка опушеність спостерегалася у 'Індійського', а сильна – у 'Степняка'.

Окремим напрямом нашої визначення дононів стійкості до основних захворювань культури, а саме, церкоспорозу та грибової плямистос-

ті. Комплексною стійкістю характеризувалися 'Клінський', 'Рожевий крупний', 'Степняк'.

Ключові слова: *Arachis hypogaea*, ознака, морфологія, сорти-еталони, антоціанове забарвлення, сорти-еталони, квітка, опушеність, донори стійкості.

УДК 631.527:633.34

МУРСАКАЄВ Е. Ш., ЛАВРОВА Г. Д., БУШУЛЯН О. В., ГАНЖЕЛО О. І.

Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення, Україна, 65036, м. Одеса, Овідіопольська дорога, 3
e-mail: eldar-2017@ukr.net, тел. (048)-78-95-447

ЕКОЛОГІЧНА ПЛАСТИЧНІСТЬ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ СОРТІВ СОЇ ЗА ВРОЖАЙНІСТЮ ТА ВМІСТОМ БІЛКУ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Однією з найважливіших задач для сільсько-го господарства є збільшення обсягів виробництва рослинного білка, основним джерелом якого є зернобобові культури, зокрема соя. Виходячи з цього, очевидною стає потреба в збільшенні потенціальної врожайності сортів сої. Проте сучасні сорти повинні бути не тільки високоврожайними, що дають продукцію високої якості, але й стійкими до впливу несприятливих факторів середовища, тобто високоадаптивними. Для визначення таких параметрів було запропоновано використовувати такі характеристики як пластичність і стабільність сорту.

Мета наших досліджень полягала в визначенні екологічної стабільності та пластичності сортів сої, а також в визначенні показників стабільності та мінливості вмісту білка в цих сортах у залежності від кліматичних умов довкілля за методикою Ебергартта і Рассела.

Нами було проаналізовано 20 сортів сої, що вирощувалися в розсаднику екологічного сорто-випробування інституту з 2010 по 2016 рік. При визначенні параметрів пластичності та стабільності за врожайністю нами було виділено три групи сортів відносно коефіцієнтів регресії та відмічено показник стабільності для кожного з них. До першої групи входили сорти, що слабо реагують на зміну умов середовища, а саме 'Аметист' ($b_i=0,66$; $\sigma_d^2=5,30$), 'Медея' ($b_i=0,73$; $\sigma_d^2=6,11$), 'Устя' ($b_i=0,87$; $\sigma_d^2=1,46$), 'Фарватер' ($b_i=0,69$; $\sigma_d^2=0,58$), 'Валюта' ($b_i=0,79$; $\sigma_d^2=2,67$), 'Сяйво' ($b_i=0,61$; $\sigma_d^2=5,87$).

До другої групи входять сорти, що сильно реагують на зміну умов середовища, зокрема: 'Агат' ($b_i=0,96$; $\sigma_d^2=0,47$), 'Ворскла' ($b_i=1,02$;

$\sigma_d^2=5,52$), 'Данко' ($b_i=1,04$; $\sigma_d^2=2,81$), 'Діона' ($b_i=0,95$; $\sigma_d^2=1,70$), 'Золотиста' ($b_i=0,84$; $\sigma_d^2=1,22$), 'Романтика' ($b_i=0,83$; $\sigma_d^2=1,01$), 'Фенікс' ($b_i=0,99$; $\sigma_d^2=3,12$), 'Ювілейна' ($b_i=0,80$; $\sigma_d^2=1,74$).

Сорти, що дуже сильно реагують на зміну умов середовища, віднесені до третьої групи, а саме 'Альтаір' ($b_i=1,59$; $\sigma_d^2=2,80$), 'Васильківська' ($b_i=1,27$; $\sigma_d^2=1,09$), 'Знахідка' ($b_i=1,10$; $\sigma_d^2=1,29$), 'Ізумрудна' ($b_i=1,15$; $\sigma_d^2=0,70$), 'Мельпомена' ($b_i=1,16$; $\sigma_d^2=1,08$), 'Ятрань' ($b_i=1,22$; $\sigma_d^2=2,13$).

Аналогічно нами було виділено три групи за стабільністю та мінливістю вмісту білка в насінні. За цими показниками до першої групи, що дуже слабо реагують на зміну умов середовища, входять такі сорти: 'Діона' ($b_i=0,43$; $\sigma_d^2=3,48$) та 'Мельпомена' ($b_i=0,30$; $\sigma_d^2=2,48$).

Сорти 'Агат' ($b_i=0,91$; $\sigma_d^2=2,42$), 'Альтаір' ($b_i=0,83$; $\sigma_d^2=0,49$), 'Аметист' ($b_i=0,81$; $\sigma_d^2=2,08$), 'Васильківська' ($b_i=0,80$; $\sigma_d^2=1,53$), 'Знахідка' ($b_i=0,95$; $\sigma_d^2=1,81$), 'Ізумрудна' ($b_i=0,90$; $\sigma_d^2=0,94$), 'Устя' ($b_i=0,78$; $\sigma_d^2=3,23$), 'Фарватер' ($b_i=0,96$; $\sigma_d^2=2,59$), 'Фенікс' ($b_i=0,96$; $\sigma_d^2=2,90$), 'Ювілейна' ($b_i=0,92$; $\sigma_d^2=1,28$) входять до другої групи.

Сорти 'Валюта' ($b_i=1,52$; $\sigma_d^2=1,77$), 'Ворскла' ($b_i=1,22$; $\sigma_d^2=0,80$), 'Данко' ($b_i=1,06$; $\sigma_d^2=0,43$), 'Золотиста' ($b_i=1,78$; $\sigma_d^2=2,84$), 'Медея' ($b_i=1,24$; $\sigma_d^2=0,81$), 'Романтика' ($b_i=1,45$; $\sigma_d^2=0,86$), 'Сяйво' ($b_i=1,11$; $\sigma_d^2=2,70$), 'Ятрань' ($b_i=1,07$; $\sigma_d^2=1,28$) віднесені до третьої групи, що сильно реагували на зміну умов середовища.

Ключові слова: *соя, урожайність, вміст білку, екологічна пластичність, екологічна стабільність*